

UN ROMAN AL TRANZIȚIEI NOASTRE BEZMETICE: GHEORGHE MOCANU

Pe scriitorul Gheorghe Mocanu îl țin în atenție și în grații de mai multă vreme, de la prima sa intrare în universul literaturii românești. Mi-a plăcut romanul său de debut, „Borta” – un fel de monografie sentimentală a localității cu același nume, o localitate nealterată de insanitățile civilizației și de truismele vieții moderne. Eram convins că scriitorul și-a găsit universul și filonul endemic din care să-și resoarbă încă multe adăstări în matca literaturii. O sagă a ursoienilor ar fi ventilat altfel conținutul și tematica epicii noastre contemporane virusată de sex și de obscenități corosive. O așteptam, mai ales că autorul își anunțase deja cititorii despre alte continuări inspirate din universul genuin al satului de munte.

A urmat volumul de nuvele „Pe ulița satului” – un volum care face trecerea de la tematica de debut la actualul roman „Hematomul roșu”^{*} unde și tematica și maniera sunt total diferite de ceea ce scrisese anterior. De data aceasta, autorul se conectează la un pretext narativ de atracție și mai puțin răsfățat în ansamblul prozei românești actuale. Noul roman se pliază pe o temă bine antamată în conștiința publică, cea a agresiunii și a spiritului discreționar comunist prelungite într-o formă maximizată și în perioada post-decembristă, după ce s-a crăpat puțin a lumină și libertate.

Nu spun că tema lipsește – „Pupa russa” a lui Gheorghe Crăciun este o dovadă – dar în general a fost lăsată în seama foștilor deținuți politici care o abordează cu posibilitățile lor memorialistice și conferă scrierii valoare de document istoric.

Plonjând în măruntaiele acestei epoci post-decembriste, Gheorghe Mocanu chiar face literatură. Folosind tehnica anacolutului și dispunerea acțiunii în planuri paralele, extrage din această temă generoasă pretextul întregii desfășurări narrative și face din medicul Zlateș Velniceanu un erou tragic, strivit de o societate hâdă și de o istorie năprasnică.

Înconjurat în exclusivitate de personaje negative, imobile, viciate și malefice Zlateș Velniceanu este supus la tot felul de șicane, folosindu-se în această acțiune distructivă de poziția lor socială, de autismul instituțiilor statului, care nu funcționează normal și de filistinismul

autorităților. Asemenea lui Chiril Merișor din romanul lui Constantin Toiu, „Galeria cu viță sălbatică”, Zlateș Velniceanu este și el un inadaptat al societății, al unei alte societăți care preia și prelungeste păgubos multe din metehnele comunismului.

Realitatea în totalitatea ei este așa de constrângătoare, că nu lasă personajului central nici o portiță de salvare, de reintrare în rost, de optimizare a aptitudinilor sale medicale. Toate curg împotriva a ceea ce înțelege Zlateș Velniceanu prin bine și normalitate. Societatea care l-a apreciat altădată, acum, sub manevrele unor corifei moșteniți dintr-un alt timp istoric, îi refuză serviciile și reintrarea în sistem. Îi înscenează un accident rutier, îl condamnă la 5 ani de închisoare și-l marginalizează cu ostentație. Nu-i mai rămâne decât familia, dar și pe aceasta o găsește dezintegrată, risipită și înstrăinată. Asumarea destinului de proscris, asemenea lui Victor Petrini, era singura alternativă, deși fundalul social era total diferit. Eroul lui Marin Preda mai putea spera într-o schimbare, în timp ce Zlateș Velniceanu își proiectează destinul pe fundalul mult-așteptatei schimbări. Zlateș Velniceanu este o prelungire a lui Chiril Merișor într-o altă ordine socială, poate chiar cea visată de eroul lui Marin Preda.

„Corsico e ricorsi”, spusese Nietzsche, dar aici nu e vorba de o revenire, ci de o statornicire în rău, în metehne, în betesușuri și de rezistența noilor potentăți, de fapt aceiași, moșteniți din vechiul regim, incapabili să înțeleagă schimbarea și să-și modifice în vreun fel conduita și vechile năravuri. S-a schimbat cadrul, dar oamenii au rămas aceiași, dominați de aceleași patimi și porniri egoiste.

Cu romanul lui Gheorghe Mocanu, literatura vrânceană, suspectată pe nedrept de mediocritate și diletantism, intră într-o nouă fază de afirmare. De la Traian Olteanu încoace, Vrancea n-a mai avut un prozator de forța lui Gheorghe Mocanu. Ar fi bine, atunci când Institutul Cultural Român întocmește planul difuzării literaturii române în alte limbi, să includă în proiect și cartea prozatorului vrâncean pentru a fi oferită unei edituri străine. Nu va fi prea greu pentru că romanul lui Gheorghe Mocanu a apărut deja într-o ediție bilingvă.

În ceea ce mă privește, îi promit să stau cu ochii pe el și nu voi înceta să-mi spun părerea despre cărțile sale, pe care le aștept cu interes și curiozitate.

^{*}Gheorghe Mocanu, *Hematomul roșu*, Focșani, Editura Andrew, 2008.